

POSTANOWIENIE

Dnia 30 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Leszek Bielecki

w sprawie z odwołania I. w W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Warszawie
z udziałem N. B.

o podleganie ubezpieczeniom społecznym oraz podstawę wymiaru składek na
ubezpieczenia społeczne,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 30 stycznia 2024 r.,

skargi kasacyjnej strony odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w
Warszawie

z dnia 23 listopada 2022 r., sygn. akt III AUa 2029/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od I. w W. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń
Społecznych [...] Oddziału w Warszawie kwotę 240 zł (dwieście
czterdzieści złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania
kasacyjnego.**

[mc]

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
wyrokiem z 23 listopada 2022 r., III AUa 2029/21, oddalił apelację odwołującego się
płatnika składek I. od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z 30 września 2021
r., XXI U 148/21 oddalającego jego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń

Spółecznych [...] Oddziału w Warszawie z 20 listopada 2020 r. stwierdzającej, że zainteresowana N. B. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w okresie od 4 sierpnia do 30 września 2016 r. z tytułu wykonywania umowy o świadczenie usług na rzecz płatnika składek.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku wywiódł płatnik składek. We wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania sformułował istotne zagadnienia prawne sprowadzające się do odpowiedzi na pytania: (-) czy umowa o wykonanie ankietowego badania akt sądowych i dostarczeniu na tej podstawie materiału badawczego w postaci wypełnionych kwestionariuszy ankietowych dla instytucji naukowej, powinna być zakwalifikowana jako umowa o dzieło, czy też umowa o świadczenie usług, do której stosuje się przepisy o zleceniu? Formułując to pytanie skarżący przedstawił konkretne okoliczności faktyczne sprawy, wskazujące *in concreto* na warunki zawarcia i wykonywania umowy; (-) czy ustalenie przez strony zamierzonego rezultatu zawartej umowy w ten sposób, że w wyznaczonych przez strony orientacyjnie granicach, stronom pozostawiony zostaje pewien margines w ustaleniu jego ostatecznego zakresu oraz swoboda wykonawcy w ustaleniu niektórych elementów niezbędnych do jego realizacji, pozbawia taki rezultat cech wystarczającej konkretyzacji pozwalającej uznać ten stosunek prawny za umowę o dzieło? (-) czy uzgodnienie przez strony, że wykonawca będzie uprawniony do otrzymania ryczałtowego wynagrodzenia określonego wg ustalonej stawki (30 zł za każdą przeanalizowaną sprawę sądową), nie więcej jednak niż ustalony maksymalny limit, jest sposobem charakterystycznym dla umowy o dzieło, czy umowy o świadczenie usług, do której stosuje się przepisy umowy zlecenia?

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o wydanie orzeczenia odmawiającego przyjęcia skargi do rozpoznania oraz o zasądzenie od strony skarżącej kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie zasługiwała na przyjęcie do merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna, jako szczególny środek zaskarżenia, służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą jurydycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Skarżący uzasadnił wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego. Zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy, który nie został do tej pory bezpośrednio rozwiązany w orzecznictwie Sądu Najwyższego i dla rozwikłania, którego dotychczasowe orzecznictwo jest niewystarczające. W przypadku powołania jako podstawy wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania istnienia w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, skarżący ma obowiązek nie tylko sformułować samo zagadnienie, ale także - w uzasadnieniu wniosku - przedstawić odpowiednią jurydyczną argumentację wskazującą na dopuszczalność i celowość rozwiązania problemu prawnego w sposób preferowany przez skarżącego, a odmienny od sposobu rozstrzygnięcia tego problemu przy wykorzystaniu zapatrywań wyrażonych przez Sąd drugiej instancji. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. Samo zaś zagadnienie prawne, w formie pytania sformułowanego w taki sposób, by możliwe było rozstrzygnięcie stawianych przez skarżącego wątpliwości, musi w swej treści

zawierać odwołanie do przepisu lub przepisów prawa, na tle których takie zagadnienie powstaje. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem "prawnym" oraz czy jest to zagadnienie "istotne". Nie można przy tym zasadnie twierdzić, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy we wcześniejszym orzecznictwie wyraził swój pogląd w podnoszonej kwestii, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające jego zmianę (postanowienie Sądu Najwyższego z 12 sierpnia 2014 r., I UK 64/14, niepublikowane).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy należy stwierdzić, że Skarżący nie wykazał istnienia powołanej przez siebie przesłanki przedsądu albowiem przedstawione zagadnienia prawne nie posiadają waloru abstrakcyjnego. Celem skarżącego było uzyskanie odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej poszczególnych elementów stanu faktycznego, wyraźnie wskazanych w zagadnieniu prawnym. Skarżący dąży do tego, aby Sąd Najwyższy rozstrzygnął, czy zachowania stron konkretnej umowy przesądzają o zakwalifikowaniu kontraktu jako umowy o świadczenie usług. Nie temu jednak służy istotne zagadnienie prawne, o którym mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Do zagadnienia kwalifikacji prawnej umowy o świadczenie usług czy umowy o dzieło nawiązuje bogate orzecznictwo Sądu Najwyższego (m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z 18 czerwca 1998 r., I PKN 191/98, OSNAPiUS 1999 nr 14, poz. 449; z 28 marca 2000 r., II UKN 386/99, OSNAPiUS 2001 nr 16, poz. 522; z 26 marca 2008 r., I UK 282/07, LEX nr 411051; z 13 czerwca 2012 r., II UK 308/11, LEX nr 1235841 i przytoczone tam orzeczenia oraz z 18 kwietnia 2012 r., II UK 187/11, OSNP 2013 nr 9-10, poz. 115 i przytoczone tam poglądy doktryny; z 18 września 2013 r., II UK 39/13, LEX nr 1378531; z 21 lutego 2017 r., I UK 123/16, LEX nr 2269195). Powracające spory wynikłe na tle tej kwalifikacji odnoszą się do oceny ustaleń faktycznych. Taki też charakter ma niniejsza sprawa.

Sąd *meriti* ustalił, że zakres kwestionowanej umowy wskazuje jedynie na zobowiązanie do przeanalizowania około 100-105 akt spraw sądowych i wypełnienia kwestionariuszy ankiet przekazanych przez skarżącego w ramach pracy naukowej. Z umów nie wynika, aby wykonawca zobowiązany był do jakiegokolwiek opracowania merytorycznego czy pracy twórczej, mogącej przybrać

postać raportu, podsumowania, komentarza lub przedstawienia własnych wniosków. Analiza kwestionariuszy ankiet stanowi podstawę ustalenia, że wykonawca zobowiązany był jedynie do przeniesienia określonych informacji z akt sprawy do właściwego pola pytań otwartych lub potwierdzenia przez zakreślenie właściwego punktu w pytaniu zamkniętym, czy dana okoliczność miała miejsce w danej sprawie. Ankieta w jakimkolwiek punkcie nie wymagała od wypełniającego przedstawienia własnej opinii czy oceny prawnej. Materiał dowodowy nie zawierał żadnego dowodu, który pozwalałby stwierdzić, że w związku z realizacją umowy wykonawca sporządzał jakiegokolwiek raporty, komentarze, czy podsumowania zawierające własne wnioski z analizy sprawy.

Jeżeli umowa wykazuje cechy wspólne dla co najmniej dwóch różnych rodzajów (typów) umów, np. umowy rezultatu i umowy starannego działania, to w celu dokonania jej właściwej kwalifikacji prawnej należy posłużyć się metodą typologiczną, której istota sprowadza się do poczynienia ustaleń w kierunku, jakie cechy przeważają (dominują) w umowie (wyroki Sądu Najwyższego: z 26 marca 2008 r., I UK 282/07, LEX nr 411051; z 5 maja 2010 r., I PK 8/10, Monitor Prawa Pracy 2011 nr 2, s. 102; czy postanowienia: z 2 lutego 2016 r., III UK 90/15, niepublikowane; z 10 grudnia 2020 r., III UK 470/19, LEX nr 3224791). Innymi słowy, w razie wątpliwości, czy dana umowa jest umową o dzieło czy umową zlecenia (umową o świadczenie usług) należy ustalić, czy w treści i sposobie jej wykonywania przeważają cechy jednej z tych umów. Dopiero wówczas, gdy umowa poddawana analizie (w swej treści, a zwłaszcza w sposobie wykonywania) wykazuje z ich jednakowym nasileniem cechy wspólne dla co najmniej dwóch różnych wzorców umownych, o jej typie (rodzaju) decyduje zgodny zamiar stron i cel umowy, który może (ale wcale nie musi) wyrażać się także w nazwie umowy. Istotne (pomocne) przy kwalifikacji takiej umowy jest też uwzględnienie okoliczności towarzyszących jej zawarciu (wyrok Sądu Najwyższego z 18 czerwca 1998 r., I PKN 191/98, OSNAPiUS 1999 nr 14, poz. 449). Tam, gdzie zleceniobiorca ma pracować, najczęściej wykonując powtarzalne, podobne i takie same, z reguły proste czynności, tam co do zasady chodzi o umowę o świadczenie usług. Cechą istotną umowy jest wówczas samo wykonywanie czynności. Wynikiem takiej pracy

może być rezultat, który nie jest dziełem (wyrok Sądu Najwyższego z 21 października 2020 r., I UK 83/19, LEX nr 3093414).

Zdaniem Sądu Najwyższego, zawarta we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania argumentacja w istocie stanowi próbę podważenia przeprowadzonej przez Sąd drugiej instancji oceny materiału dowodowego oraz dokonanych na tej podstawie ustaleń faktycznych, z których wynikało, że zainteresowana wykonywała na rzecz skarżącego czynności w ramach umowy o świadczenie usług (prowadzenie ankietowych badań akt). Dokonana przez Sąd odwoławczy ocena okoliczności faktycznych i związana z tym wykładnia przepisów (wyrażona w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku) mieszczą się w granicach uznania sędziowskiego. Podnoszone przez skarżącego w tym zakresie argumenty stanowią zatem polemikę z oceną dowodów i wynikającymi z niej ustaleniami faktycznymi. Zgodnie zaś z art. 398³ § 3 oraz art. 398¹³ § 2 k.p.c., podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalania faktów lub oceny dowodów, a Sąd Najwyższy związany jest ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie zajmuje się oceną materiału dowodowego, nie ma również kompetencji do kontrolowania prawidłowości oceny dowodów dokonanej przez sąd drugiej instancji według kryteriów opisanych w art. 233 § 1 k.p.c. (wyrok Sądu Najwyższego z 4 lipca 2013 r., II UK 403/12, LEX nr 1350309).

Z przytoczonych względów, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c.

(mc)

[ms]

